

بژاردهکانی چوارچیوهی هاوئاههنگی

شیعه له ئامادهنه بیوونی سەدردا

18-06-2022

نووسەرەکان

د. یاسین تەھا

کورتە : ئىوارەي 15 ي حوزەيران، له دىدارى پەرلەمان تارەكаниدا له نەجەف، سەدرەمموۋە ئەو گومانانەي كۆتاپى پېھىننا كە لەبارەي ئەگەرى پاشگە زبۇونەوەي له بېپارى كشاندەنەوەي فراكسىيۇنەكەي ھەبۈون. بەم پېيەش "چوارچیوهی هاوئاههنگى شیعە" كەوتە بەرددەم ئەرك و بەرپرسىيارىتى ھەلسۇووپاندى قۆناخى داھاتوو، كۆتەبىزىان و لەكاتىكدا پېشىتر شەرى بۇ بەشدارىكىردن دەكرد. جگە لە كۆممەلىي شرۇفە و لېكدانەوە، كۆتەبىزىان و قسەكەرەكانى ناو رەوتى سەدرىش زۆر جەخت لەوە دەكەنەوە، كشانەوەكە گۆرەپان چۆلکىردن و وازھىناني كاتى (ئىعتىكاف) نىيە، هەشىيانە باس لە زىندىووكردنەوەي "سوپاي مەھدى" دەكات. ھەندىكى دىكە پېداڭىن كە سەدر "حوسىئىنى سەرددەمە"، وەك ئاماڙەيەك بۇ روودانى شۇرۇشىك لە داھاتوودا، كە ئەمەش بژاردهکانى بەرددەم چوارچیوهی هاوئاههنگى شیعە قورستىر دەكت و ھەندىكىيان نايىشارنەوە كە "كشانەوەكەي سەدر لە بۇ سەيەك دەچىت".

ئیواره‌ی 15 حوزه‌ی بیان، له دیداری په‌رله‌مان‌تاره‌کانیدا له نه‌جهف، سه‌در هه‌ممو و ئه و گومانانه‌ی کوتایی پیشینا که له‌باره‌ی ئه‌گه‌ری پاشگه‌زیونه‌وه‌ی له بیاری کشاندنه‌وه‌ی فراکسیونه‌که‌ی هه‌بیون. بهم پیشیش "چوارچیوه‌ی هاوناھه‌نگی شیعه" که‌وته به‌ردەم ئه‌رک و بېرسیاریتی هەلسووراندنی قۇناخى داهاتوو، لەکاتىکدا پیشتر شەپى بۆ به‌شدارىکىدن دەکرد. جگه له کۆمەلنىك شرۇفه و لېکدانه‌وه، گوتەبىزدان و قسەکەرەكانى ناو رەمۆتى سەدرىش زۆر جەخت لەوە دەکەنەوه، کشانه‌وه‌کە گۇرەپان چۆلکىرن و واژه‌نیانى كاتى (ئیعتىکاف) نىيە، هەشيانه باس لە زىندىووکىرنەوه "سوپای مەھدى" دەكات. هەندىكى دىكە پېداگىن کە سەدر "حوسىنى سەردەمە،" وەك ناماژىدەك بۆ روودانى شۆرېشىك لە داهاتوودا، كە ئەمەش بژارده‌كانى بەرەدم چوارچیوه‌ی هاوناھه‌نگی شیعه قورسەر دەكات و هەندىكىيان نايشارنه‌وه کە "كشانه‌وه‌کە سەدر لە بۆسەيدەك دەچىت."

بەو پیشیقى قەبارەي "چوارچیوه‌ی هاوناھه‌نگى" لە په‌رله‌مان، دەرووبەرى 120 كورسىيە لە ئىستادا، لە ماوهى داهاتوو شدا زُمارەيەك لە يەددەگەكانى كورسىيە بەتالەكانى سەدر پې دەکەنەوه، ئىستا ئەوان "گەورەترين لىست" ن و دەتوانن ناوى سەرۋەكۈھەزىران پېشىكىش بىكەن، بەلام بەگۈزىدەي "يارىي ژمارەكان" و بە هەمان لۆزىكى "سېيىھىكى پەكخەر، ئەگەر پازى و ھاپېيمانى سىادەي سوننە تەبا بن و بىانەۋىت، ئەگەر هەمە بتوانن بە يارمەتى هەندىكى لە سەرۋەخۇكان هەمان سىنارىيۇ پەكخىستىنی هەلبىزاردەن سەرۋەكۈمەر دووبارە بکەنەوه، وەك ئەوهى "چوارچیوه‌ی شیعى" بەرامبەر ئەمان كەدىان، بەمەش بەرامبەرەكەيان ناچارى نەرمى نواندن دەکەن، بەلام چوارچیوه‌ي شیعى زۆر لەم ئەگەرە ناتىرسن چۈنكە لە سايىھى زۆرينى ئەواندا پېگەي حلبوسى لە سەرۋەكايەتى پەرلەمان ئەگەرەيى كراوەيە.

لەپاش كىشانه‌وه‌ى سەدر، چوارچیوه‌ي شیعى كەندا دەيدارى ناوخۇبىان ساز كەدوو، بەلام جگە لە چەند بەياننامەيەكى كورت و دووبارە، هېشتى دىدىنگى روونىان لەبارەي قۇناخى داهاتوو پېشىكىش نەكەدوو، زانىارىيە دەپېكراوەكان و ئاماژە بەرەستەكان پاش دىدارەكانىش ئەوه نىشان دەدەن كە بەرەي رکابەرى سەدر بەسەر دوو تېروانىندا دابەش بۇون؛ يەكەميان كە مالىكى و تاپا دەپەك خەزعلەن و هەندىكى لە گۈرۈپە چەكدارە ئىرانييەكان نويىنەرایەتى دەكەن و، بە جۆرېك لە جۆرەكان، شاگەشىكەن بە دووركەوتەوهى سەدر لە كۆرەپانەكە و چاپىان لە زىاببۇونى كورسىيەكانىان و بەھېزبۇونى پېكە حكومىيەكانىانە. دووجەمىشيان كە زيازى عامرى و حەكىم و فەياز پالپىشى دەكەن، هېشتى لە دلەراوۇك و وردوکردى مەترسىيەكانى كىشانه‌وه‌ى سەدر و ئەگەرەكان داهاتوودا دەزىن، ھىوابىان لەسەر ئەوه هەلدەچىن كە سەدر بگەرپىتەوه بۆ ناو كەمە سىاسىيەكە، بەمەش لە پەنابىرن بۆ شەقام قورتارىان دەبىت، بەتايىبەت كە سەدر خاوهنى بالىكى سەربازى گۈرپىاھلىشە.

لە غىابى سەدردا سىماكانى قۇناخى داهاتوو لەسەر چۆنېتى مامەلەي چوارچىوه‌ي هاوناھه‌نگى لەگەل دۆخەكە وەستاوه، بەلام ئەم بەرەيە كە بەرەھەلسەتكەردنى سەدر كۆي كەردىوونەوه، ئىستا لە دابەشىكەن دەستكەوتەكانى كىشانه‌وه‌يدا خۇپان لەبەرەدم بژارده‌ە قورس و جىاجىادا دەبىنەوه، لەوانەش پېكەرەنەوهى كورسىيەكەي حاكم زاملى (جىڭرىي يەكەمى پەرلەمان) و دوازىر دىيارىكەردنى سەرۋەكۈھەزىران. لەمەش گۈنگەر چۆنېتى مامەلە كەردن لەگەل دوو ھاپېيمانەكە سەدر (پارتى و سىادەي سوننە) كە سەربارى ژمارەي كورسىيەكانىان (نېزىكەي 100) لە ھاوكىنىشە پېكەتەپەشىدا دوو جەمسەرى بەنەرەتى و گۈنگەن (ھەولىر و ئەنبار).

لایەنەكانى چوارچىوه‌ي هاوناھه‌نگى ناوبەناو باس لە كەسايىتى بەھېز دەكەن بۆ سەرۋەكايەتى وەزىزان تا بتوانىت لە ئاست ئالنگارىيەكانى دۆخەكە بىت، ئەمەش چاوه‌كان دەباتەوه سەر مالىكى و عامرى و تاپادەيەكىش عەبادى، بەلام بە هەلۋەستەكەردن لەسەر پېدرارەكان و پېشىنەكان، ئەوه روونە كە ناوى مالىكى هەستىيارى زۆرى لەسەرە و لەگەل ئاماژە بۆ كەردىندا، بىكىارىكى سىستانى بە ناراپاستەوۇخۇ ھېرىشى كرده سەرى، بەر لەوە دوازىر بلىت "رای تايىتى خۆم بۇوه". جگە لەمەش، هېنانە پېشىھەنەكەي بەرەكەوتىنى راستەوەخۇپە لەگەل سەدر، سەبارەت بە هادى عامرىش ئەوه حكومەتەكەي، يەكسان دەبىت بە كابىنەيەكى ئەمنى ئىراني. ئەگەرچى لەگەل سەدردا "تالە مۇوى مەعاویه" يەھەيە، بەلام لەگەل ئەمرىكا و ئەوروپا و گەنجانى راپەرىيۇ تىشىندا بەر يەك دەكەوتى. هەرچى بژارده‌ى عەبادىشە كە ئەزمۇون و پەسەندىيە دەرەكى لەوانى تر زيازىرە، گومان كەمە مالىكى رىنگەي بەدات دەست كراوه بىت. جگە لەمەش ئەگەر لەلایەن چوارچىوه‌ي شىعىيەكە پېشىكەش بکرىت، لە رق و تووپەي سەدر پاپىزراو نابىت و ئەگەر كەمە بە هەمان سىنارىيۇ سالى 2016 بۇوات كە پەرلەمان و حكومەت بۇونە كاروانسىسراي خۇپىشاندانى سەدرىيەكان.

بژارده‌ى دووھەمى چوارچىوه‌ي شىعىي پېشىكىشىكەن كەسايىتىيەكى رىزى دووھەم. لەم ميانەيەشدا هەندىكى وەك مەھمەد شىاع سودانى و ئەسەعەد عىدانى و مەھمەمەد عەللوى و لە ناونەن ئاماژىيان بۆ دەكىرت كە كاندىد بکرىن بۆ سەرۋەكايەتى وەزىزان، بەلام ئەم

که سایه‌تیبه بن میلیشیا و بن حیزبانه که له سیبه‌ری ریبه‌ره کانی تردا ده بن، یه‌کسانن به هه‌مان ئه‌زمونی عه‌بدولمه‌هدی که حیزبه‌کان شیعه وهک ماسک و داهوّلیک به‌کاریان هینا و دواتریش، کوتاییه‌کی خویناوی و ناخوشی هه‌بوو.

بزاردهی سینیهم و کوتایی به‌ردەم چوارچیوهی هاوئاهه‌نگی گوپانکاریبه له بېركدنەوهی حیزبیانه‌ی "چوارچیوهی هاوئاهه‌نگی شیعه"، ئه‌ویش له‌ریگای دروستکردنی حکومه‌تىکی خزمەتگوزار يان سەربەخۆ و تەکنۆکرات کە دەستبەجىن كار لەسەر چاره‌سەرکردنی كېشە كەلەكەبووه کانی عىراق بکات و مەسەله‌ی کارهبا و ئاواي پاک و زىنگە و دۆزىنه‌وهی هەلى كار بخانە نەجيىدای خۇقى، بەلام ئەمە لەكەل كارنامە و مىزۇووی هىزەکانی چوارچیوهی هاوئاهه‌نگىدا نامۇيىھە و ئەوان زیاتر لەكەل سیستەمى "زائىن" راھاتوون کە بەشبەشىنە و دید گای حیزبى و به دەرفەت تەماشاکردنی غياب سەدرە بۆ ماشىنەوهی ئىمتىيازاتى زیاتر بۆ حیزبه‌کانيان، بەتاپەت کە ئىستا بەھەۋى گارابوونى نرخەکەی و لىنکەوتەکانى شەرى ئۆکرايانا پارەيەکى مۆلۇ فرۇشى نەوت بەردەستە.

ھەر کام لهو سیناریویانه سەربىگرن چوارچیوهی هاوئاهه‌نگی له دوو پېشەتات دەرباز نابن، یەكەميان چۆنیھەتى رازىكىردنى پارتى و سوننەکانه پاش هەشت مانگ له تەخوين و ململانى و گرژى ئەمنى و دادگا گرتىن له هاوبەيمانى سېقۇلى، دووھەمیشیان تارمايى پەتابىردىن سەدرە بۆ شەقام و جموجۇلى جەماوهرى، بەتاپەت پاش ئەمەھى ئامۇزڭارى پەرلەمانتارەکانى كرد "كەرت و پەرت نەبن" و ھەندىيە ئاماژەي پەخش كرد كە دلىناكەر نىن. رەنگە ئەم چارەش سەقفى داواكاري له "پاكسازى" و "پىداچۈونەوه" وھ، بۆ گۆپىنى سیستەم و كەلک وەرگرتىن لهو ھەممۇ كەلین و درز و عەيابانەي كە له پەيکەری سىياسى عىراقدا ھەن بەرز بکاتەوھ. ئەم پەرلەمانەي كە ئىستا ماوهەتەوھ بەفەرمى نويىنەراپەتى دەوروبەرى 30% ئى دەنگەدەران دەكەت و شىكار و لېكدانەوهى تر ھەن دەلین زۆر لەھە كەمترە، چونكە له بندەتەوھ رېزە فەرمىيەكە زۆر بە زىادەوھ ھەزماڭ كراوه و ئەمەش دۆخەكە لىلىت دەكەت.